

POSTANOWIENIE

26 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

na posiedzeniu niejawnym 26 stycznia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M. M.

o unieważnienie i ustalenie treści aktów stanu cywilnego,

na skutek skargi kasacyjnej M. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z 26 maja 2022 r., II Ca 868/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 26 maja 2022 r, Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację wnioskodawcy M. M. od postanowienia Sądu Rejonowego we Wrocławiu z 18 marca 2020 r., w sprawie o unieważnienie i ustalenie treści aktów stanu cywilnego

2. Od powyższego postanowienia skargę kasacyjną wniósł wnioskodawca, wskazując na naruszenie art. 39 ust. 1 i 2, art. 40 pkt 1 oraz art. 36 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego, art. 232 w zw. z art. 278 w zw. z art. 391 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

3. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Podał, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna z uwagi na naruszenie art. 39 ust. 1 i 2, art. 40 pkt 1 oraz art. 36 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego z uwagi na to, że Sąd drugiej instancji błędnie nie

dostrzegł zaistnienia w sprawie przesłanek, których aktualizacja umożliwiła stwierdzenie nieważności aktu stanu cywilnego. Sąd Okręgowy naruszył również art. 232 zdanie drugie k.p.c. nie podejmując z urzędu inicjatywy dowodowej polegającej na dopuszczeniu i przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego specjalisty z dziedziny historii i archiwistyki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Odnosząc się do powołanej przez skarżącego przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarżący nie sprostął powyższym wymogom. Uszło jego uwagi, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Okoliczności przedstawione w skardze dla wykazania oczywistego naruszenia przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego są oparte o własną ocenę rozstrzygnięcia przez skarżącego i zmierzają jedynie do podważenia ustaleń poczynionych w sprawie przez Sąd drugiej instancji.

O oczywistej zasadności nie świadczy również zarzut kwalifikowanego naruszenia art. 232 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zastosowanie art. 232 zd. 2 k.p.c. pozostawione jest dyskrejonalnej władzy sądu, na co wskazuje użyty w tym przepisie zwrot "sąd może". Z tego powodu nieprzeprowadzenie dowodu z urzędu z reguły nie stanowi uchybienia, które mogłoby skutecznie zostać wytknięte w skardze kasacyjnej (wyroki Sądu Najwyższego: z 25 czerwca 1998 r., III CKN 384/98; z 9 lipca 1998 r., II CKN 657/97; z 26 stycznia 2000 r., III CKN 567/98; z 17 kwietnia 2008 r., I CSK 79/08; z 20 grudnia 2019 r., II CSK 518/18 postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 grudnia 2000 r., II CKN 1322/00, z 15 czerwca 2020 r., II CSK 542/19). Zaniechanie przez sąd dopuszczenia dowodu z urzędu może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, jeżeli w wyniku tego zaniechania nie zostały wyjaśnione wszystkie okoliczności sporne, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 20 maja 2011 r., II UK 339/10, postanowienie Sądu Najwyższego z 17 listopada 2020 r., III PK 212/19).

W ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem skarżący ograniczył się jedynie do ogólnego wskazania, że Sąd drugiej instancji zaniechał przeprowadzenia dowodu z urzędu i rozstrzygnął sprawę w sposób niezgodny z zasadą prawdy materialnej i dyrektywą zaufania obywatela do państwa. Nie podał jednak w jaki konkretnie sposób wskazany przepis został naruszony, jaki dowód nie został przeprowadzony i jakie okoliczności sprawy nie zostały dostatecznie wyjaśnione. Skarżący nie wykazał więc skutecznie, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c., które prowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

6. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

7. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[wr]

(r.g.)